אלו טרפות פרק שלישי חולין

נב.

מסורת הש"ס

א) גי' מהר"ם ש"ף לא מיישינן, ב) [גי' הערוך כע"ד חסך ב' וכל מיני קטניות לא מיישינן לגר מחימלי וחפלי וכן כתב נערך חוף ד'], ג) [זבחים ל:], ד) [לעיל מב:], ה) [ל"ל והאמר], ו) דבור זה סיים קודם ד"ה א"ה, ז) [עי' רש"י יבמות סג. ד"ה חימלין], ח) גי' מיס' בגמ' עילא בר ר' זאמר אומר. רש"ל.

מוסף רש"י

נעקרה צלע מעיקרה. אע"ג דתנן בתמיתין נשתברו רוב צלעותיה, דוקא נשתברו התם בעינן רובא, אבל נעקרה צלע אחת מעיקרה עד אחי חוליתה כדמפרש לקמן, טרפה (לעיל מב:). וגולגולת שנחבטה. שהוכתה מכות רבות ולא נפחתה ולא ניקב הקרום, אם ריבה נחבטה טרפה, נחבטה, דמיגליי"ר כלע"ז (שם). ובשר החופה את רוב הכרס. זהו קרום עב שקורין טעפנ"א כשפותחין את הבהמה ומותכין את הכשר לאורך הבהמה והוא גרלה, והא דקרי ליה חופה את רוב הכרס ולא קרי ליה חופה את הכרס, תפני שמיעוט הכרס נתון בתוך לצעות החזה והסתום ורובו מכוסה בבשר. כרס, פנג"א לבדה בלא בית הכוסות והמסתם יתם נקרע רובו של בשר כנגד הכרס אע"ג דכי משמעת להתיא קרע לגבי מילה בשר הוי משיטה, שהרי אותו בשר מחזיק כל בני המעים והילך עד הירכים, לא משערינן אלא כמה שכנגד הכרס ואם מיקרע רובו דהיינו טרפה, ואמאל לא סבירא ליה כמאן דפרים (לעיל נ:) רוב המילותה דמתניתין דהיינו בשר החופה את רוב הכרס, דא"כ מה אחא שמואל לאשמועינן, ואיהו מפרש למתניתין במילתא אחריתי (שם).

שיטה מקובצת

א) שלא נדבק אלא כנף אחת ופורח בשניה: ב) הלכך כשנופל נחבט בנפילה גרידא הס"ד: ג) ה"ג אי י"א מכאן ואחת מכאן ורוב צלעות קטנות הסמוכות לצד האליה לא חשיב הס"ד: ד) נעקרה צלע מכאן וצלע כנגדה מכאן וחוליא קיימת מהו: ה) הרי צלע שכנגדו נשמטת ונבלה וקרי: ו) היינו דרב ושמעי' ליה דבחדא: ז) וליבעו מיניה כדרב בחדא דהא חדא אכתי לא קמא להו ותרתי קבעו מיניה: ח) וכן גרסת הקונט': ט) דדילמא לא חשיבא הא דרב גיסטרא אבל: י) כלומר מדרב הוה להו למפשט:

חול הדק לא חיישינן חול הגם חיישינן אבק דרכים חיישינן תיבנא ועביד בזגא חיישינן לא עביד בזגא לא חיישינן חיטי וכל דמיניהו חיישינן שערי וכל דמיניהו [ו]חיישינן [ז]כל מיני קטניות אין בהם משום ריסוקי אברים לבר מן רוביא חימצי אין בו משום ריסוק אברים חפצי יש בו משום ריסוק אברים כללא דמלתא כל מידי דמשריק אין בו משום ריסוק אברים לא משריק יש בו משום ריסוק אברים דבוק רב אשי שרי אמימר אסר בחד גפא דכולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי בתרי גפי מאן דאסר אמר לך היכי ניקום ומאן דשרי אמר לך אפשר דניקום אעיקבי דגפי ואיכא דאמרי בתרי גפי כ"ע לא פליגי דאסיר כי פליגי בחד גפא מאן דשרי אמר לך אפשר דפרח בחד גפא ומאן דאסר כיון דבהאי לא מצי פרח בהאי נמי לא מצי פרח והילכתא [א]בתרי גפי אסיר בחד גפא שרי: נשתברו רוב צלעותיה: תנו רבנן [ב]אלו הן רוב צלעות שש מכאן ושש מכאן או אחת עשרה מכאן ואחת מכאן אמר זעירי [ג]ומחציין כלפי שדרה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [ד]ובצלעות גדולות שיש בהן מוח אמר עולא בן זכאי אמר נעקרו ברוב צד אחד נשתברו ברוב שני צדדין רבי יוחנן אמר [ה]בין נעקרו בין נשתברו ברוב שני צדדין אמר רב [ו]נעקרה צלע וחוליא עמה טרפה אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב נעקרה צלע מכאן וצלע מכאן וחוליא קיימת מהו אמר להו גיסטרא קאמריתו והא רב נמי גיסטרא קאמר כי קאמר רב צלע בלא חוליא והא צלע וחוליא קאמר [ז]צלע וחצי חוליא מכלל דרב כהנא ורב אסי צלע בלא חוליא אמרי ואמר להו גיסטרא קאמריתו והאמר עולא בן זכאי אמר נעקרו ברוב צד אחד נשתברו ברוב שני צדדין אמר לך התם זה שלא כנגד זה הכא זה כנגד זה והאמר רבי יוחנן ברוב שני צדדין וברוב שני צדדין אי אפשר דלא קיימא חד מיניהו זה כנגד זה התם בוכנא בלא אסיתא הכא בוכנא ואסיתא אי הכי היינו דרב לא שמיע להו דרב וליבעו מיניה כדרב סברי [ח]ליבעי מיניה חדא דפריש לן תרתי דאי בעינן מיניה חדא הניחא אי אמר לן טרפה כל שכן תרתי אי אמר לן כשרה אכתי תרתי קא מיבעיא לן אי הכי השתא נמי דקא בעי מיניה תרתי הניחא אי אמר להו כשרה כל שכן חדא ואי אמר להו טרפה אכתי חדא מיבעיא להו סברי אם כן מירתח קא רתח חדא טרפה תרתי מיבעיא והא קא אמרי ליה ולא רתח כיון דקאמר להו גיסטרא קאמריתו היינו ריתחיה [ט]אמר רבה בר רב שילא אמר רב מתנא אמר שמואל נעקרה צלע מעיקרה וגולגולת שנחבטה ברובה ובשר החופה את רוב הכרס ברובו טרפה נעקרה צלע מעיקרה טרפה ורמינהו כמה

חול הדק לא מיישינן. דמישתריק ואינו נכנס לעולם: חול הגם. אבנים גדולות שבו מרסקין העוף כשנופל עליהם: אבק דרכים. גם הוא נכנס ונעשה קשה: תיבנא. מישתרי"ש בלע"ז. תבן של חטים ושעורים: בזגא. מיטי וכל דמייהו. כגון שיפון שהוא קשה מיישינן אם נפל עליהם: כל מיני קטניות. לא מיישינן משום דמישתרקי מהדדי ואינם נכנסים יחד: רוביא. תלתן: חימצי. פיטל"ש ממלקין הן ואינן נכנסים: חיפצי. לידרו"ש ואינן עגולין ולא מישתריק: כל דמישתריק. מתליק זה מזה ואינן נכנסים יחד והנופל עליהם נשמט והולך ואין כאן חבטה: דבוק. גלו"ד בלע"ז וטחין אותו בדף קטן והעוף שוכן עליו ומידבק בו ופורח עם הדף ונופל לארץ: בחד גפא. שלא נדבק אלא [ב]בגף אחת ופורח בשניה: היכי ניקום. כמה יהא יכול להקיש ויוציא את עצמו הלכך כשנופל נחבט בנפילה [ג]גמורה: אעיקבי דגפא. כמקלת הוא עושה את עצמו בעקבי הגפיים והוא ראש הכנף מקום שמותכין הכנף מן האוזן: בתרי גפי אסור. אלא אם כן עמד והלך. כתוב בהלכות גדולות כל היכא דבעי בדיקה כגון נפולה ושבורה ודרוסה דמיתכשרי בבדיקה ה"מ בדורות קמאי דהוו בקיאי למידבק אבל אנן לא בקיאינן ולא סמכינן אנפשין ולי נראה דאין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות ומותר לסמוך עליו דכתיב (דברים יז) ואל השופט אשר יהיה בימים ההם אבל הוא יזהר יפה ולהביא לפניו כל הטבחים וכל הבקיאין בדבר כי היכי דיעמטייה שיבא מכשולא: כ"ב צלעות גדולות שיש בהן מוח יש לה לבהמה י"ח מכאן וי"ח מכאן וכוב שלהן הוי י"ב: ה"ג או אחת עשרה מכאן ואחת מכאן [ג]: ומחציין כלפי שדרה. ובעינן שיהו נשברות אותן י"ב צלעות מחציין כלפי שדרה לפי ששם חיותה ולא מחציה ולצד החזה: בר זכאי. לא ידענא מנו: נעקרו ברוב צד אחד. כיון שנעקרו שם מהם דהיינו רוב צד אחד טרפה אבל בנשתברו לא מיטרפא אלא כי"ב דהיינו רוב שני צדדין: וחוליא עמה. ואפילו המוט קיים: אמרי ליה. בעו מיניה נעקרה צלע מכאן וצלע כנגדה[ד] וחוליא קיימת מהו: גיסטרא קאמריתו. בתמיה.

בהמה שנפסקה באמצעיתה אחת שוחלים הא נבלה גמי היא כדאמר בפ"ק (לעיל דף כא.): והא רב נמי גיסטרא קאמר. דכיון דנעקר צלע וחוליא עמה הרי צלע שכנגדו נשמטת [ה]ונפלה וקרי לה רב טרפה: וחצי חוליא. והצלע שכנגדה ממוכרת יפה בחצי חוליא קיימת: מכלל דרב כהנא ורב אסי. צלע מכאן וצלע מכאן וכל החוליא קיימת בעו מיניה דאי צלע וקצת חוליא הא שמעינן ליה דאמר דאפילו בחדא מיטרפא ואיהו בעו תרתי אלא ודאי צלע בלא חוליא קבעו מיניה: ואמר להו. אינה עלה גיסטרא קאמריתו דאפילו נבלה גמי היא בתמיה: [ו]ואמר עולא וכו'. אלמא רובו בעינן למיטרפא וכל שכן דבחדא לא מקריא נבלה: ולרבי יוחנן. דאמר אף נעקרו לא מיטרפא עד דאיכא רוב שני צדדין וכי מיעקרו שם מיתין ושם משמאל ואפילו אלו לצד הלוחר ואלו לצד האליה אי אפשר דלא הוי אמצעית זה כנגד זה ואפילו הכי בעיא רובא למיטרפא וכל שכן דבחדא לא מקריא נבלה דבאמצע מעיקרא הוה ס"ד דרב צלע וכולה חוליא קאמר ואיהו בעו מיניה צלע וקצת חוליא מכאן וכן מכאן ואמצעיתה של חוליא קיימת אבל השתא דאוקמת דרב צלע בלא חוליא קבעו ליה וקאמר להו עלה גיסטרא קאמריתו קשיא לן הא דרבי יוחנן ומשני התם רב כהנא ורב אסי: בוכנא ואסיתא. כלומר צלע וקצת חוליא וכרבי יוחנן צלע בלא חוליא: אי הכי. דרב כהנא ורב אסי צלע וקצת חוליא אמרי היינו דרב [ז]הא שמעינן ליה דבחדא נמי טריף ואמאי מיבעיי להו בתרתי: [ח]אסיתא. חור שבחוליא שהצלע תחוב בו היינו בחצי חוליא: וליבעו מיניה [ט]כרב. בחדא דהא חדא אכתי לא קאמר להו ותרתי קבעו מיניה: סברי אם כן מירתח קא רתח. ממהלומי דרב מצינן למפשט מאי דינא דחדא דאי מהדר לן כשרה כל שכן חדא ואי מהדר לן טרפה בלא ריתחא פשטינן מינה דבחדא סכירא ליה כשרה דאי סכירא ליה בחדא נמי טרפה כי בעינן בתרתי מהדר לן בריתחא למימר השתא בחדא טרפה תרתי מיבעיא לכו אבל אי בעינן מיניה חדא אפילו סכירא ליה בתרתי כשרה לא מהדר לן בריתחא למימר השתא בתרתי כשרה דלא איכפת ליה אי מיסק אדעתין דבתרתי טרפה: והא. בעו מיניה בתרתי וסכירא ליה דבחדא נמי טרפה כדאמר רב לעיל נעקרה צלע וחוליא עמה ואוקימנא חצי חוליא ואפילו הכי לא מהדר להו בריתחא דנפשטו מינה לעקירת חדא: כיון דקאמר להו גיסטרא קאמריתו. בתמיה היינו ריתחיה דהכי קאמר להו הא לא מיבעי לכו למיבעי דנבלה גמי היא אלא בחדא טרפה: מעיקרה. אפילו בלא אמיתא: נחבטה. ונפחתה: כמה

בעינן מיניה אלו טרפות מירתח רתח חדא טרפה תרתי מיבעיא: שנחבטה לשון נשברה: כמה חסרון בשדרה כלומר לענין נזיר לגלח שאינו מגלח אלא על מת שלם או על רוב מניינו או על רוב מניינו והגולגלת זהו רוב מניינו:

א) ל"ל אפי' לא נעקרו רק שהה טרפה נשתברו אין טרפה וכו'. ב) נראה דל"ל בן זכאי אמר נעקרו ברוב צד אחד כלומר דאיכא טרפה עד שיעקרו ברוב מצד אחד.

עין משפט נר מצוה

קנד א מיי' פ"ט מהלכות שחיטה הלכה ו' סמג עשין סג טופ"ע יו"ד סימן נח סעיף ח:
קנה ב ג מיי' פ"י מהל' שחיטה הל"ח סמג עשין סג טופ"ע יו"ד סי' נד סעי' ח:
קנו ד מיי' שם הל"ב טופ"ע שם סעי' ב:
קנו ה מיי' שם טופ"ע שם סעי' ח:
קנח ו ז מיי' שם טופ"ע שם סעי' ב:

לעזי רש"י

אישתרי"ם [אישטרי"ם]. קפי (כעיקר המשמש למרבץ הבהמות).
פישל"ש [פישיל"ש]. אפונות.
צידרו"ש [צידרי"ש]. חמצות.
גלו"ד. דבק חזק.
מינציר"א [דימצי"א]. הבול, מעוך.

רבינו גרשום

דלא משריק: דבוקה אמימר אסר. כלומר עוף שאוחזין אותו בדבק חרשין משום ריסוק אברים: בחד גפא כולי עלמא לא פליגי דשרי. כלומר דסמיך אגפא אחריתי ולא משריק נפשיה: כי פליגי בתרין גפי. כלומר דביק בתרין גפי: אלו הן רוב צלעותיו שש מכאן ושש מכאן. כלומר עשרין (ושלש) [ושתים] צלעות הן שיש בהן מוח ושתים עשרה הרוב. ומחציין כלפי שדרה כלומר היכא אמרינן דאי נשתברו רוב צלעותיה טרפה מחציין כלפי שדרה: נעקרו ברוב צד אחד כלומר [ז] אפילו שבע שנשתברו אין טרפה עד שישתברו ברוב שני צדדין. והא רב גיסטרא נמי קאמר כלומר נעקרה צלע וחוליתה עמה דהיא גיסטרא: מכלל דרב כהנא ורב אסי צלע בלא חוליא קא אמרי כלומר דטרפה הוו היא שנשברה הצלע וחוליתה קיימת והא עולא בר זכאי א' כ) נשתברו ברוב שני צדדין כלומר דאינה טרפה עד שישתברו ברוב שני צדדין: הכא זה כנגד זה כלומר צלע מכאן וצלע מכאן זה כנגד זה דגיסטרא היא. והא כיון דאמר ר' יוחנן ברוב שני צדדין אי אפשר דלא קיימא חדא זה כנגד זה אלו הצלעות (השבורות) [העקורות]. ז) בוכנא בלא אסיתא כלומר שבורות שלא נעקרה חוליא כולה נעקרה וחוליא עמה. ותיבעי להו דרב כלומר השתא דאמרת דרב כהנא ורב אסי אמרי צלע מכן וצלע מכן עם חוליא. ותיבעי להו דרב צלע וחוליא אם טרפה אם לאו: סברי ליבעו מיניה. חדא בעיא דמפשט לן תרתי בעי'. דאי בעינן מיניה חדא צלע וחוליא עמה ואמר לן טרפה סברי אם כן מירתח רתח כלומר אפילו אמר להו טרפה לא צריכי למיבעי חדא דאם כן דחדא [נמי] טרפה כי

קנד א מיי' פ"ט מהלכות שחיטה הלכה ו' סמג עשין סג טופ"ע יו"ד סימן נח סעיף ח:
קנה ב ג מיי' פ"י מהל' שחיטה הל"ח סמג עשין סג טופ"ע יו"ד סי' נד סעי' ח:
קנו ד מיי' שם הל"ב טופ"ע שם סעי' ב:
קנו ה מיי' שם טופ"ע שם סעי' ח:
קנח ו ז מיי' שם טופ"ע שם סעי' ב:

לעזי רש"י

אישתרי"ם [אישטרי"ם]. קפי (כעיקר המשמש למרבץ הבהמות).
פישל"ש [פישיל"ש]. אפונות.
צידרו"ש [צידרי"ש]. חמצות.
גלו"ד. דבק חזק.
מינציר"א [דימצי"א]. הבול, מעוך.

רבינו גרשום

דלא משריק: דבוקה אמימר אסר. כלומר עוף שאוחזין אותו בדבק חרשין משום ריסוק אברים: בחד גפא כולי עלמא לא פליגי דשרי. כלומר דסמיך אגפא אחריתי ולא משריק נפשיה: כי פליגי בתרין גפי. כלומר דביק בתרין גפי: אלו הן רוב צלעותיו שש מכאן ושש מכאן. כלומר עשרין (ושלש) [ושתים] צלעות הן שיש בהן מוח ושתים עשרה הרוב. ומחציין כלפי שדרה כלומר היכא אמרינן דאי נשתברו רוב צלעותיה טרפה מחציין כלפי שדרה: נעקרו ברוב צד אחד כלומר [ז] אפילו שבע שנשתברו אין טרפה עד שישתברו ברוב שני צדדין. והא רב גיסטרא נמי קאמר כלומר נעקרה צלע וחוליתה עמה דהיא גיסטרא: מכלל דרב כהנא ורב אסי צלע בלא חוליא קא אמרי כלומר דטרפה הוו היא שנשברה הצלע וחוליתה קיימת והא עולא בר זכאי א' כ) נשתברו ברוב שני צדדין כלומר דאינה טרפה עד שישתברו ברוב שני צדדין: הכא זה כנגד זה כלומר צלע מכאן וצלע מכאן זה כנגד זה דגיסטרא היא. והא כיון דאמר ר' יוחנן ברוב שני צדדין אי אפשר דלא קיימא חדא זה כנגד זה אלו הצלעות (השבורות) [העקורות]. ז) בוכנא בלא אסיתא כלומר שבורות שלא נעקרה חוליא כולה נעקרה וחוליא עמה. ותיבעי להו דרב כלומר השתא דאמרת דרב כהנא ורב אסי אמרי צלע מכן וצלע מכן עם חוליא. ותיבעי להו דרב צלע וחוליא אם טרפה אם לאו: סברי ליבעו מיניה. חדא בעיא דמפשט לן תרתי בעי'. דאי בעינן מיניה חדא צלע וחוליא עמה ואמר לן טרפה סברי אם כן מירתח רתח כלומר אפילו אמר להו טרפה לא צריכי למיבעי חדא דאם כן דחדא [נמי] טרפה כי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com